

Mimořádný informační bulletin – leden 2021

Vážení přátelé,

prožili jsme Vánoce, přežil s námi i coronavirus, a tak lehce se ho asi nezbatíme ani v tomto novém roce. Jde o to, aby se z nepřítele stal jen nezvaným hostem. S ním bychom si snad poradili. Jestli budeme mít možnost v naší činnosti pokračovat podle našich představ a plánů v r. 2021 už od ledna, neví bůh ani naše vláda. My, tedy výbor ČSB, jsme připraveni pokračovat v našich úterních programech i našich poznávacích zájezdech.

Nyní si zase něco řekneme o některých výročích, významných pro naši vlast:

- 1. ledna 1527** Český král Ferdinand I. vydává tzv. Dvorský řád, kterým zakládá radu pro zahraniční politiku a komoru pro finance, později k nim přibude rada vojenská, čím se úřední moc postupně ze zemských úřadů přesouvá do Vídně. Stavby jednotlivých zemí monarchie včetně českých sice protestují, Vídeň je však ignoruje.
- 1. ledna 1933** Narodil se nový hrdina, v lidových novinách se představuje chlapík s červeným šátkem okolo krku – Ferda Mravenec. Jeho autor Ondřej Sekora jej původně určil dospělým, ale „přivlastnily“ si jej hlavně děti.
- 2. ledna 982** Umírá první pražský biskup Dětmár se slovy „bojím se trestů pekelných“. Během jeho působení se v zemi upevnilo křesťanství, stavěly se kostely a založen byl i první ženský benediktinský klášter sv. Jiří na Pražském hradě.
- 5. ledna 1968** Alexander Dubček se stává prvním tajemníkem ÚV KSČ. Tím začíná proces politického uvolňování, tedy Pražské jaro, kterého trvání však bylo krátké – jen do srpna.
- 5. ledna 1887** Josef Rössler-Ořovský poprvé v Čechách odzkoušel lyže, a to na Václavském náměstí v Praze za účasti tehdejšího starosty. Založil i první lyžařský klub v Evropě mimo Skandinávii.
- 6. ledna 1584** Čechy vkročí do nového – gregoriánského – kalendáře. Po 6. lednu následuje hned 17. leden. Tato změna byla vyhlášena papežem Řehořem XIII. téměř před dvěma lety, ale s Čechy to ani nehnulo, až papežský nuncius (velvyslanec) přemluvil císaře Rudolfa II., který změnu zavedl.
- 10. ledna 1608** Kryštof Harant z Polžic a Bezdruzic po smrti své manželky (Evy Černínové) se rozhodl cestovat. Jako renesanční aristokrat spolu se švagrem Heřmanem Černínem se vydávají do východního Středomoří jako jedni z prvních cestovatelů (dosud to byla jen poselství nebo válečné výpravy). Ze svých cest napsal cestopis Putování..., ve kterém vtípně a trefně popisuje život v tehdejší Egyptě, Svaté zemi, Arábii atd. Knihu vytiskli v tiskárně založené Adamem z Veleslavína právě v uvedený den a patří k nejpamátnejším dílům česky

psané humanistické naučné literatury. I tento významný šlechtic byl popraven v r. 1621 na Staroměstském náměstí jako oběť pobělohorské rekatolizace.

11. ledna 1158 Vladislav II. (1110–1174) je korunován českým králem v Řezně (Regensburg) Fridrichem I. Barbarossou za poskytnutou vojenskou pomoc v boji proti Milánu, mimochodem o český trůn tehdy usiloval i nejstarší Přemyslovec Konrád II. Znojemský. Poprvé se do českého znaku dostává stříbrný lev v červeném poli. Po smrti Vladislava II. nastaly tahanice o český trůn a za čtvrt století došlo jedenáctkrát ke změně panovníka. Česká družina se tehdy vyznačovala nejen odvahou a bojovým uměním, ale i pustošením míst, kudy procházela cestou do Milána, jak o tom píše Dalimilova kronika (pozn. Vlach = Ital):

Češi město dobyli.
Pak vítězstvím opilí
zavedli v něm hnusný zvyk.
Když kdo z Vlachů chtěl si žití
spasit, musel koni z řiti
vytáhnout ústy ven fik.

A co více, od té doby
palec mezi prsty Češi
prostrkují. Vlachs zlobí,
fik dělají, což je těžší
urážka nad slovo hrubé,
pro něž každý Vlach se rube.

13. ledna 845 České kmeny začíná ohrožovat král Východofranské říše Ludvík II, proto 14 českých knížat se svými družinami z obav přijme křesťanství, a tak se přikloní k západním tradicím. Východní – byzantská – víra ovlivní Velkou Moravu až příchodem Cyrila a Metoděje v r. 863.

14. ledna 1896 Antonín Dvořák jako dirigent s Českou filharmonií uvádí v pražském Rudolfinu poprvé vlastní skladbu Slovanské rapsodie. Na programu byla i Symfonie č. 9 Z Nového světa a premiéra Biblických písní 1-5.

16. ledna 1969 Na protest proti okupaci Československa vojsky Varšavské smlouvy se na Václavském náměstí upálil 20letý student Jan Palach. Jeho pohřeb 25. 1. na Olšanských hřbitovech se mění na demonstraci více než desetitisíc účastníků.

17. ledna 1931 Uskutečnilo se první utkání v ledním hokeji na umělém ledě na pražské Štvanici.

18. ledna 1409 Král Václav IV. vydal Dekret kutnohorský, kterým se na pražské univerzitě změnilo vedení: z celkových čtyř hlasů získali Češi tři a jeden zůstal ostatním (pro Němce, tedy Sasy a Bavorsy, a pro Poláky). Ztráta vedoucího postavení na univerzitě vyvolala odchod velké části německých mistrů na univerzity do Vídně, Krakova a Lipska.

21. ledna 1205/1211 Přichází na svět Anežka Přemyslovna, zvaná Česká. Jako dospělá odmítla všechny nabídky k sňatku, stala se řeholnicí a později abatyší v Anežském klášteře v Praze. Svatořečena byla v r. 1989.

21. ledna 1862 Umírá spisovatelka a vlastenka Božena Němcová po těžké nemoci, fyzickém a duševním vyčerpání ve věku 42 let.

22. ledna 1941 Umírá vynálezce a podnikatel František Křižík ve věku téměř 94 let. Znám je zdokonalením obloukové lampy, postavil první pražskou elektrickou dráhu z Letné na Výstaviště atd.

22. ledna 1888 Pražský nakladatel Jan Otto vydává první díl Ottova slovníku naučného. Po smrti hlavního editora Jakuba Malého a odstoupení T. G. Masaryka kvůli sporu o pravost rukopisů (Zelenohorský a Královédvorský) projekt dvakrát ztroskotal, než se podařilo vydat 1. díl.

23. ledna 1890 Vzniká Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění coby předchůdkyně dnešní ČAV. Po praktické stránce se o ni nejvíce zasadil Josef Hlávka, který instituci věnoval 200. tis. zlatých a stal se zároveň jejím prvním prezidentem.

23. ledna 1843 Na podnět manželky, která se při porcování homole cukru poranila, ředitel cukrovaru v Dačicích Jakub Kryštof Rad dostal nápad na výrobu kostkového cukru, který byl v tento den patentován.

23. ledna 1915 Narodila se skladatelka a dirigentka Vítězslava Kaprálová, která za 25 let svého krátkého života zkomponovala 40 skladeb. Mimo jiné dirigovala Českou filharmonii v Londýně při provedení své Vojenské symfoniety, věnované E. Benešovi. Byla manželkou spisovatele Jiřího Muchy a zemřela v r. 1940.

28. ledna 1061 Vratislav II., druhorozený syn Břetislava I., převzal olomoucký úděl a knížecí stolec přepustil Spytihněvovi. Nastal však bratrovražedný boj, až se Vratislav uchýlil pod ochranu uherského krále Ondřeje I., dokonce se oženil s jeho dcerou Adlétou. Když Spytihněv po šesti letech vlády zemřel, Vratislav II. dosedl na pražský trůn, na němž setrval přes třicet let. Za věrnou podporu císaře Jindřicha IV. získal v r. 1085 jako první český kníže královský titul, a to i polský. Tituly byly omezeny, poctěn byl jen osobně a nevztahovaly se na jeho následníky. Další knížata si královský titul musela znovu zasloužit (viz výše o Vladislavu II. při datu 11. 1. 1158).

31. ledna 1785 Narodila se národní buditelka a slavná kuchařka Magdalena Dobromila Rettigová, autorka první české kuchařky (zemřela v r. 1845).

Nyní něco, co vám může zpříjemnit dlouhé zimní večery: knihy, které vyšly v poslední době a mohly by vás zaujat:

Josef Šnejdárek – Co jsem prožil (nakladatelství NV), vzpomínky čs. generála popisují život legionářů v poušti.

Jaroslava Černá – Valdštejn (Albatros): románové zpracování části Valdštejnova života.

Halina Pawlovská – Zážitky z karantény: ve své 33. knize popisuje vtipné a aktuální zážitky svoje i své rodiny s „coronavirem“. Dobře se pobavíte.

Jan Bauer – Kdo po Žižkovi (nakladatelství Čas). Po smrti Jana Žižky nastupuje do čela husitských vojsk Prokop Holý, který stál v pozadí tehdy a doceněn není ani dnes a autor se to snaží napravit.

Lucie Výborná – Mezi světy: známá moderátorka (Radiožurnál) ráda cestuje a svoje zážitky z výstupů v horách, z Antarktidy, Afganistanu, ale i z Havaje si zaznamenává nejen do vlastního deníčku, ale nyní i knižně. Nezaškodí podívat se „ženským pohledem“ na to, co zažila.

Silvester Lavřík – Posledná barónka (Dixit). Dokuromán, tedy románově zpracované dokumenty barónky Czóbelové (1891-1972) o životě a zážitcích z Rakousko-Uherska, Slovenského státu i Československa. Ve slovenštině (co by nám nemělo vadit) popsané, jak prožívala rozpad impérií, války, revoluce i totalitní režimy.

A na závěr ještě něco zajímavého, co možná nevíte... z každého rožku trošku.

Pozdrav Ahoj

Málokdo pozná genezi slova, které dnes používají vodáci, turisté, mladí i staří. Už ve středověku se námořníci vyplouvající, potkávající se a při návratu z cest zdravili latinským pozdravem Ad honorem Jesus (Ke cti Ježíše, tedy Pochválen buď Ježíš). Stejným pozdravem končily i dopisy nebo listiny a často docházelo k jeho zkrácení A.HO.J. Ústním podáním se pozdrav dostal až k nám (vidíte, jak jsme pobožní).

Obložené chlebíčky

Jsou nejen českou specialitou, ale i vynálezem. Jako první je začal vyrábět pražský lahůdkář Jan Paukert v r. 1920. Chlebíčky se však dokonce zapsaly i do protifašistického odboje. MUDr. M. Klika (přítel předsedy protektorátní vlády Aloise Eliáše, který spolupracoval s londýnským odbojem a byl za to popraven Němci v r.1942) přišel s nápadem potrestat kolaborantské novináře nálezem, která by se nedala odhalit (bakterie tyfu, TBC apod.) a na setkání premiéra s nimi 18. září 1941 v Kolovratském paláci (tehdejší sídlo vlády) infikoval chlebíčky. Výsledek však neodpovídal riziku, tři novináři onemocněli, jeden (Laznovský) zemřel, příčina však nikdy nebyla odhalena, oficiálně šlo o chřipku.

Kanál Vltava-Dunaj-Labe

Plán vybudovat vodní cestu (s případným využitím Moravy) není nic nového. Už v r. 1365 přišel císař Karel IV. s doporučením vybudovat vodní cestu z Benátek do belgických Brugg. V té době to bylo asi reálnější než dnes, kdy železnice, kamiony a letadla jsou rychlejší... čas jsou peníze.

Kremace

Československo patřilo mezi země, kde je nejrozšířenější (s Japonskem a Novým Zélandem). C. a k. úřady sice povolily kremáčnické spolky už v r.1899, ale první zpopelnění proběhlo až 28. října 1918 v Liberci v podstatě nelegálně, kdy přestávaly platit zákony bývalé monarchie a české ještě nebyly.

Svařák

I když tentokrát jsme si ho na vánočních trzích moc neužili, možná vás zaujme recept asi z 12. stol.: dobré červené víno, med (v žádném případě cukr, ten staří Čechové tehdy ještě neznali), bylinky podle možnosti a chuti: badyán, hřebíček, skořice, fenykl, citron, bobkový list. S vodou opatrně. Ohřívat při 90 °C asi 20 min. Dobrou chuť (případné reklamace jen u starých Čechů).

Výbor Českého spolku Bratislava Vám přeje hodně zdraví, radosti a úspěchů v nastupujícím roce 2021, všichni věříme, že současné těžkosti okolo nás přehřmí a brzy se budeme moci opět setkávat na našich aktivitách.

O nejbližších akcích Vás budeme včas informovat, jak to jen pandemická situace dovolí.

Bratislava 30. prosince 2020